

ФАКТОРИНГОВІ ОПЕРАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

доц. Рубанов П.М., студентка гр. Ф-91 Савельєва Г.С.

Більшість підприємств потребують поточного фінансування оборотного капіталу, що пов'язано з різницею у тривалості циклу активів і пасивів перш за все через виникнення дебіторської заборгованості (особливо у зовнішньоекономічній діяльності), у разі збільшення обсягу виробництва чи зростання закупівельних цін на сировину та матеріали. У випадку відсутності доступних джерел кредитування підприємств уповільнюються темпи їхнього економічного зростання, погіршується рівень ліквідності і фінансовий стан, збільшується ризик банкрутства. Найбільш актуальною ця проблема є для малих і середніх підприємств (через їх критичну залежність від надійних джерел фінансування) та експортно-орієнтованих суб'єктів господарювання (через більший період оборотності дебіторської заборгованості, наявність валютних ризиків і більші витрати на прискорення погашення заборгованості контрагентом з іноземною юрисдикцією). Ефективним фінансовим інструментом, спроможним забезпечити фінансування в рамках реалізації торговельних угод є факторинг.

В Україні схеми фінансування на основі факторингу використовує близько 300 підприємств і ця фінансова послуга й надалі продовжує розвиватися. В багатьох випадках факторинг стає оптимальним інструментом для компаній, що з різних причин не можуть взяти банківський кредит.

Для задоволення значних потреб в отриманні факторингових послуг необхідна розвинена ринкова інфраструктура, зацікавленість і достатня кількість фінансових посередників, спроможних надавати ці послуги у необхідних обсягах.

Виходячи з типу фінансових посередників, що надають факторингові послуги, розрізняють банківський і небанківський факторинг. Кожен з цих видів факторингу має свої характерні особливості. Для динамічного розвитку ринку факторингових послуг необхідною умовою є зацікавленість фінансових посередників у її наданні, що обумовлює необхідність аналізу виникаючих переваг здійснення факторингового фінансування для надавача послуги. Позитивними ознаками факторингу для банківських установ є: а) посилення ділових стосунків із клієнтами шляхом надання додаткової конкурентоспроможної послуги; б) збільшення клієнтської бази шляхом залучення до обслуговування платоспроможних клієнтів; в) збільшення ресурсної бази банку за рахунок збільшення обороту і залишків коштів на рахунках клієнтів; г) отримання банком додаткового джерела доходів.

Слід констатувати, що в Україні банківський факторинг набув доволі слабого розвитку. Це пояснюється рядом об'єктивних причин. Основними з

них є обмеженість і висока вартість залучення фінансових ресурсів на міжбанківському ринку, викликана недостатньо гнучкою політикою Національного банку, обмеженість і висока вартість залучення фінансових ресурсів на зовнішніх фінансових ринках, викликана тривалою фінансовою кризою, нерозвиненість і дуже обмежений обсяг вільних коштів на вітчизняному ринку боргових запозичень тощо.

Крім того, банківські установи, в умовах погіршення якості кредитних портфельів і необхідності збільшення під них резервів на коррахунку у НБУ суттєво обмежують обсяги фінансування середньо- і довгострокових бізнес-проектів.

Не сприяє підвищенню обсягів факторингового фінансування і нестабільність на вітчизняному валютному ринку. З одного боку, у банківських установ виникає можливість проведення більш дохідних спекулятивних валютних операцій на міжбанківському валютному ринку, а з іншого боку, вони уникають високих валютних ризиків, пов'язаних з факторинговими послугами у зовнішньоекономічній діяльності.

Зважаючи на триваючий розвиток банківської системи України, порівняно низький рівень ресурсного забезпечення основних банківських операцій, орієнтація на більш дохідні і короткострокові фінансові послуги, операції факторингового фінансування не отримують достатньої ресурсної підтримки вітчизняних фінансових установ.

Оскільки факторинг є достатньо молодим видом кредитування, то банки, які запроваджуються у себе його, стикаються із проблемою невідповідності внутрішньобанківської нормативної бази, яка постійно оновлюється і потребує детального вивчення спеціалістами з факторингових угод.

Окрім банків, факторингові послуги надають інші фінансові установи, зокрема, факторингові компанії. Зважаючи на значно менші можливості з мобілізації власних і залучення зовнішніх фінансових ресурсів, факторингові компанії забезпечують незначну частку факторингових угод. Враховуючи особливості української економіки, факторингові компанії створюються не як повноцінні ринкові фінансові посередники, а як кептивні факторингові компанії, зорієнтовані на обслуговування обмеженого кола суб'єктів в рамках одного холдингу чи фінансово-промислової групи.

Прикладом обмеженого розвитку цього сегменту ринку факторингових послуг є факторингова діяльність компанії «Арма Факторинг», яка вийшовши на ринок у травні 2004 р., здійснює обслуговування за схемою факторингу лише близько 15 клієнтів.

Ринок факторингу перебуває в процесі переформатування та має перспективи зростання у процесі подальшого розвитку фінансової системи і всієї економіки країни.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 4. – С. 253-255.